

WALWAKE, SEISKE USUS,
OLGE KUI MEHED!

III. aastatüit
Nr. 48

Neljapäeval
2. detsembril
1926 a.

Wäljaandja:
Eesti Ewangel.-Luteri usu
Konfistoorium, Tallinnas

Toimetajad: prof. Dr. H. B. Rahamägi (peatoimetaja) ja õp.
M. Sommer. Wastutaw ja tegew toimetaja: õp. J. Aunwer.

„Eesti Kirik“ ilmub
igal neljapäeval

Toimetuse ja talituse aadr.:
Eesti Konfistoorium,
Tallinn, Kiriku t. 8
Tegewa toim. aadress:
Süri kirik,
Rae postiagentuur

Siisutord: Maailm Jumalale! Edith Rahamägi — Abielu pühadus.
W. Wits, Rõuge koguduse õpetaja. Kirik wõitluses poliiti-
liste erakondadega. T. — Legend Franzistusest. Saksateeliste tõlkinud
Edith Rahamägi. (3. järg.) — Wigala koguduse õpetajaks õp. J. Sürgejoni.
— Martja koguduse nõufoogu osutuse. G. S. — Maailma merelt. — Kiriku
elu. — Ulemaade Reikstasja seisufoorast. — Seda ja teist. — Kuulutusel —
Joonelune: Mõistustöödliised waatuse. Sp. D. Gundt järele
saksa teelest S. Siedt. (3. järg.) — Sienduuse. Meisri jalgade juures. Saddy
Sundar Singh'i kuulutus. Eesti teele S. Kivi. (17. järg, lõpp.)

Teelime hinde:
postiga postita
Aastast 250 mt. 225 mt.
1/2 " 125 " 115 "
1/4 " 65 " 60 "
Nõut nummer 5 mt.
Wäljamaale: aastast 425 mt.
Lätt- ja Leedu maale 325 mt.

Maailm Jumalale!

Rahe nädala eest oli üle terve maailma kristlikkude noorte ühingute palwenädal. See palwepael pidi tõiki noori waimus ühendama. Aga ka palwessi oli neil üks iga päewa jaoks üle terve maailma. Ühel päewal oli nende ühine palwe: „Maailm Jumalale!“

Mõõda on furnute püha, kus lauldi

„Seerufalem, sa püha taewa linn,

Ma ootan waluga,

Et ma kord sinu sisse jõuaksin,

Mu süda rahuta . .

ja teine advent juba meie ees.

Meil ei ole enam tarwis surra, et igatsetud maale jõuda, meie tohime juba siin seda linna kui waimlist furnut näha, oma keskel tunda, igatse da ifka rohkem ära tunda seda nägematut ja ometigi kõitidest nähtawatest asjadest ja oludest kauget suuremat ühtlust, dieti ainsat reaalsset jõudu, ja temas elada, siin temas elada.

Selleks ilmus Kristus, et meie elu ja elu-
tüllust tuua, siia sellesse ellu tuua. Ta oli eluwürst
täis rõõmu ja jõudu. Mille üle tema nutab, on see:
„ja teie ei ole mitte tahtnud.“

Ruid, et oia saada sellest elust, on Kristusel
üks tingimus: „Kui nifuiwa maa sisse ei lange ja
ära ei sure, siis jääb tema üffi; aga kui tema ära
sureb, siis kannab tema palju wilja. Kes oma elu
armastab, see kaotab ta, ja kes oma elu wihtab siin

maailmas, see hoiab ta igaweseks eluks.“ (Joh.
12, 24—25.)

Mis tähendab siis — oma elu kaotada? Miks
nduab täieline elu seda?

Esimesed inimesed olid patuta loodud Sumala näo
järele. Lugefin ühes ilusas raamatus: „Kord läks
Sumala hingetõmme wabalt ja tahtistamatult läbi
ilma . . .“ Siis ei olnud ei pattu, ega surma, sest
inimesed olid wabad, aga täielises ühenduses Suma-
laga. Kuid inimene tahtis ise olla „nagu Sur.al“,
ta otsis oma isiklust, oma isikliku elu; olid korraka
taks tahtmist seal; inimene ise tahtis seda, et
Sumala ja tema hingamine üks oleksid olnud; ühen-
dus Sumalaga katkes; selle tagajärg aga — patt
ja surm. Sellega oli inimene wälja kukkunud nägema-
tust riigist, elas nähtawates igapäewastes muredes ja
igatseks paremat elu pärast surma.

Ruid juba kohe pärast langemist kuulutas igawene
armastus inimestele, et ta seda rikutud korda
jälle täielikult tahab teha, päästja pidi
tulema!

Seesuses sündis see. Elu wõitis surma ja kõit
surmanähtused, sest isa ja poeg olid üks. Seesus
oli esimene inimestest, kelles Sumala kuuu jälle ter-
welt nähtawale tuli, sest tal ei olnud oma taht-
mist, oma au, oma teadust; isa — see oli talle
kõit: „Mina ei nõua mitte inimestelt au.“ (Joh. 5, 41).
„Mina olen oma isa nimel tulnud.“ (Joh. 5, 43)
„Mina ei wõi ifeenesest midagi teha . . . Mina ei

põletamisest jne. Sa sarnane „igapäevane elu“ on ütle mata kurb.

Ta on meie kurwa koduta abielu mili.

On abielu küljes mädapaised, siis hakkavad nad meie lastele külge ja ajab ühes wooludega kannavad neid meie koguduste sifemisse elusse ja riiklikku korraldusse.

Kogudus on tugew, kui temas kõlbline jõud kõrgel püüsil ja perekond karske on. Seda wõideldes kätte, et neid tallid warandusi, mis Sumalast meie hinge jaoks on antud, alal hoida, kaswatada. Sest maja-peremees peab kord aru andma. Sa kui hing tühi ehk sinna asemele till murki paigutud on, siis on raske wastust anda. . .

Riik on püüw tugewate kõbliste inimeste tõttu.

Meie ei ela mitte enestele ja oma himudele. Paljude filmad waatawad meie peale. Sa kui meie kõblise elu algrakuse ära häwitame, siis oleme oma wenna tapmises süüdi.

Ma ei taha mitte lõpuks ütelda, püüdkem, et kõbliline, karske ja aus oleks abielu, aga ma ütlesin, ta peab olema püha, kui meie kristliku koguduse liikmed oleme. Sest kristlik kogudus ja kirik seavad nõudmisi üles ja ta peab wõitluse astuma kõige sellega, mis mürgitab nooremehe ja tütarlapse mõistet abielu pühadusest. Sa siin on meie ajakirjandus oma „Esmaspäewadega“ ja „Kosjalehtedega“, mis paiseid laiali külwawad meie noorte hingeelusse. Sa

feda tehakse nii mõnigikord süütu näoga, aga tagajärge ei taha keegi kanda.

Sättem meie noortesse puhast arusaamist armastusest, abielust, ärgem mürgitagem nende hinge nii warakult, sest neist kasvab meie tulewik! Sa tulewik on alati kewade, mis puhast ja kõrgel!

Pidagem pühaks, mida Sumal on meile annud pühaks pidamiseks!

W. Wits,

Rõuge koguduse õpetaja.

Riik wõitluses poliitiliste erafondadega.

Wõis arvata, et peale wõitlusi usuõpetuse, kiriku-maade ja kiriku riigist lahutamise pärast asub poliitiliste parteide ridadesse teatud rahu. Kuid see ei ole nii. Sotsiaaldemokraadid kasutawad edasi iga juhu, et kippuda kiriku kallale, et jätkata õnnestuse tööd. Sõberakond tahab hakata toibuma sellest hoopest, mille andis talle rahwahääletus usuõpetuse pärast. Ta püüab feda teha omapäraste wõtetega: ta olewat usu wababuse pooldaja ja tunnistawat nüüd kiriku tähtsust. Selle tundemärgiks on õp. Th. Tallmeister nüüd nende ridades ja „Waba Maa“ on wõtnud uusprotestantliku liikumise oma kaitse alla. Usu wastasest sai seega usu pooldaja. Kuid see kõik on näokate. Kuidas wõiwad Underkopp, Suhtam, Weiler, Ralbus, Baars, j. t. korraga olla kiriku ja usu kaitsejad? Nad

Mitroskoobilised waatlused.

(3. järg.)

Raheskümneist wiieft kiriklikult wagaft inimesest saawad elus waewalt kaks omas tunnetuses laugemale, kui nad õnnistamise päewal olid. Sellest päewast pöäle waadatakse „kristliku elu“ kui ühe „fait accompli“ (täiusliku tõstasja) pääle, j. o. noored kristlased jääwad paremal juhusel selle juure, mis neil juba on. Ma lugesin kusagilt hiljuti, et keegi omapärane kristlane piiblis sellele leheküljele, kus seisab Jeefuse küsimus kümne terweks saanud pidalitõbise kohta: „eks kümme pole puhtaks saanud, aga kus teised üheksa on?“ järgmise ääremärguse tegi: „Armas Issand, need on pastorige juure jäänud!“ Ei õige wastus! Tänapäew jääwad kümneft kristlasest wähemalt üheksa õpetajate juure, selle asemel, et Jeefuse enese juure ja temast ofsaamiseni läbi tungida. Niisama jääwad paljud rippuma oma „puhta õpetuse“ ja arusaamise külge. Nad loewad küll püha kirja, aga teawad sääl juures juba ette ära, et kõik, mis sääl sees on, nende puhta õpetusega kooskõlas on ja et midagi uut enam leida ei ole. Aga nii tõsi kui on see, et kes otfsib, see leiab, niisama wastuwaidlemata on, et kes mitte ei otfsi, see ei leia ka midagi. Sellepärast tunneb ka enam jagu n. n. „kristlasi“, olgu nad siis pietistid, konfessionalistid ehk mõne muu sekki poolehoidjad, hoolimata nende pühakirja austamisest, temast wähe mõnu ja rõõmu, rääkimata sellest, et piiblist neile uus rõõmu-ja eluriik koitma wõiks hakata.

Seiselt poolt leiame aga jälle mõnegi uurija ja tõsiselt otfsija iseloomu. Need pööravad aga wäga tihti piiblist warsti selja, leides säält palju, mis neile uskumata, kooskõlata wõi wähemalt arusaamata paistab olevat. On ju tõsi, et praegusel ajal otfsija hing palju raskeid seadmisi wõitlusi peab löbi tegema, mis aastasadadel nendel, kes siis puhast kirjast tõde otfsib, tegemata jäid. Praegusel ajal on tõeliselt rassem kui wanal ajal kõigist tahtluste keerdkäitudest, mis inimest nooreft east pääle ümbrisewad, läbi tungida sellele tõetundmisele, et piibel Sumala sõna on. Aga sa ei tarwitse selle eelarwamisega piibli juure astuda, et kõik, mis Wanas ja Lues Testamendis seisab, inspireeritud on. Loe teda alguses ainult tähelepanelikult, kuid fundimatult ja ilma eelarwamiseta. Ura lasse end neist ära heidutada, kes ütlevad: „Kas ei wõi ja! Sa pead kõite tunnistama, ehk hoopis kõrwale heitma!“ Nii ei oleks Jeefus ütelnud. Ei, loe ainult tähelepanelikult ja järelemõtelles. Seisata selle koha juures, mis sulle arusaadaw on, rõõmusta end selle üle, mis sulle kaunis näib olevat, lange põlwili, kui lugemise juures su südametunnistus häält tõstab, feda aga, mis sulle veel arusaamata ehk kõlbmata paistab, lasse seista, kuni sulle ta selle koha üle walguks paistma hakkab. Weendumus püha kirja jumalikust inspiratsioonist ei tohi enne lugemist tulla, otfsija peab ainult tõsiselt ja õiglaselt uurima, siis jõuab ta ka lõpuks õige püha kirja allika juure wälja. Mitte kiriklik dogma, waid sinu südametunnistus, süda

said „ufklituts“ ainult poliitika pärast ja ei tee poliitikat usu pärast. Tõberakonna rebase saba ei jää peitu. Paari nädala eest kirjutas üks vihasemaist usuvastastest M. Suhtam „Waba Maa“, et kiriku vastasest juba jälle paremate tagajärgedega peale tungivad: usuühingute seadus on kirikule annud hoobi, kirikumaade küsimus mõetaks rewideerimisele ja, tähendab, ka usupetus satub pea samasse seisukorda. Seega on tõberakond praegu „ufklitu umbusu“ väljendaja. Sulgust annab talle veel see, et „Waba Maa“ loetaks nüüd rohkem kui „Päewaleht“, selle toimetuse usuvastastus juba teatud wilja on kannud lehe loetamuse juhtes.

Uudisena mõib veel nimetada, et Tallinn-Haapsalu rahukogu mõistis 27. okt. s. a. „Päewaleht“ toimetaja G. E. Luiga poolteiseks kuuts üksikwangistusse ehk kaheks kuus harilikku wangi. Põhjuseks oli, et „Päewaleht“ riigikogu walimiste ajal avaldas laimuartikli kristliku rahwaerakonna tegelaste wastu, kuid nii kawalal wiisil, et kohe aru ei saadud, kas on mõeldud end. rkl. W. Linnamägi, kes riigikogu kõnetoolile ilmumata „wiinastatud“ oleks, wõi kõit erakonna tegelased. Kohtule oli see „kawalus“ väga läbipaistew ja sarnaste artiklite juhtes turikuulus Luiga sai kuulda kohtu poolt tõtt. Aga kas armate, et erapooletu „Päewaleht“ seda tõtt ka wälja kuulutas? Usjata ootus. G. E. Luiga heidab libeda keele ja sulega kirikule ette wariseerlikkust, aga ise ta ei tunništa enda kohta makswaks tõtt. „Waba Maa“ tõi tookord selle „Päewalehe“ artikli küll ka, aga ega see olnud tema enese artikkel. „Waba Maa“ on selles juhtes palju targem ja kawalam kui „Päewaleht“ oma G. E.

Luiga lühinägelikult isemeelsusega, et mitte tarwitada muud tuntud Eesti sõna.

See kõit on veel seda iseloomulik, et J. Teemant ja R. Päts, kes pole ialgi seisnud kiriku teenistuses, nagu G. E. Luiga, kiriku tähtsust hoopis teist wiisi hindawad kui „asjatundja“ G. E. Luiga. See tuli eriti ilmsiks teatud mõttes riigikogu ajaloolisel koosolekul 26. novembril, kus mõlemad mehed wilunud juristidena kaitsefid kiriku õigusi. G. E. Luiga koht sarnaseis küsimusis oleks päriselt Suhtami wõi Weileri kõrwal.

26. nov. wähendas riigikogu enamus kirikule antud maade normi 75 ha pealt 50 ha peale. Wäljaspool seisjatel ei ole wast üsna selge, kust see tuli. Siin on tats põhjust. Riigikogu pahempoolne osa hakkas sellega arwestama, et kristlaste arv oli wähenenud 8 mehe pealt 5 peale, sest umbes 3 meest oli rahwaerakond oma kahekordfete nimekirjadega meelitunud oma poole. Teiseks põhjuseks oli, et tõberakond tahab lõhtuda praegust koalitsiooni: ei meelbi talle, et asunitud on keskerakondade „lõwi“, tõberakond aga ainult pealtraataja. „Waba Maa“ hakkas pafundama, et asunitud on nihtumas paremale poole ja et, tähendab, ainult tõberakond kaitseb maa-asunikkude huwisi. Räägiti kottu ja pandi asunikkude rühmale ette eksam hüüdsõna all — 50 ha! Asunitud sattusid halba seisukorda ja läksid eksami tegema tõberakonna laua taga, mitte oma südametunnistuse ees, sest walitsuse moodustamisel oli itlagi sõlmitud suuline leping kristlastega, et kirikumaid ei mõeta rewideerimisele. Ka kukkus selles eksamis rahwaerakond rkl. D. Liigandi isikus läbi. D. Liigand puudus sellelt maakomisjoni koosolekult, kus 5 häälega 5 hääle

ja mõistus, sinu terve sisemine inimene aitawad sul õiget seisukohta leida selle kohta: „kirjutatud on.“

III. Mõned märkused Jeesuse isiku ja ristist kohta

Mul ei ole sugugi mõttes nende inimeste juures usku ja tõemeelt eitada, kes mõne püha kirja toha päälle kriitilise pilguga waatawad. Ma olen nendega täiesti ühel nõul, kes säält esimese järgu tähtsusega kohtade kõrwal wähewäärtuslikke jutustusi leiawad, kes selle wahel wahet teha mõistawad, mis Iisraeli rahwale õeldud oli ja Kristuse isikus täide läks ja millel kõigi aegade ja rahwaste kohta jõud ja tähendus, mis püsima jääb. Ma saan ka väga hästi sellest aru, kui kellegil ühe wõi teise piibli toha wastu oma seisukoht on mõetud, ta aga fikski Jumala sõna kui terwikut austab ja kalliks peab. Olgu see nii, ifegi kui sulle mõned pühakirja raamatud veel täiesti arusaamatud on — see ei tee wiga. Aga wõta korrald ewangeliumi, waatle Jeesuse isikut, kes, kui teda õige waimufilmaga waadelda, see ainuke pühakirja algus ja lõpp on, — waatle seda Jeesust, kuidas ta sulle ewangeliumist nii wärskest, nii algupäraselt, nii lapselik-otsekoheselt wastu peegeldub — seda Jeesust waatle korrald üsna ilma eelarwamisteta! Waatle ja imesta tema armastuse jõudu, mis ennast ei tänamatuse, ei wiha, ega kawaluse läbi ka mitte filmapilgukski ektitada ei lasse!

(Järgneb.)

Õp. D. Funde järele faktakeelest H. Tiedt.

Sienduseks.

Ektikombel on kirjutuse: „Meistri jalgade juures“ lõpp ära jäänud. See on järgmine:

Meistri jalgade juures.

(17. järg.)

Need, kes on päästetud, ei tohi aga oma endist seisukorda unustada. Saadan sai uhtele Jumala ees ja sai karistada (1. Tim. 3,6; Juuda 6; Jees. 14,12—17). Kui Jumala lapsed alanduses ja tagasihoidlikult Tema poole hoiawad, kes neid loonud on, siis päriwad nad igawest taewa õnnistust.

Jumala lapsed saawad Kristuse ja püha Waimu ligiolemisest kirjeldamatut jumalikku rõõmu ja taewaliku õnne. Aga nende maine teha ei wõi seda aulist seisukorda kaua wälja kannatada. Tema saab nõrkusest ja uimastusest wallutud. Sest liha ja veri ei wõi Jumalariiki wastu võtta, ega surelikkus surematust saata, kuni inimene ärafeletatud saab ja enesearmastuse ning surelikkuse wõimust wabaneb (1. Kor. 15,50. 53; Room. 8,19—22). Wiimaks saab Jumala tahtmine sündima niihästi taewas kui ka terwes looduses. Waewa ja häda, surma ja muret, õhtamist ja leina ei saa enam olema. Siis walitsewad Jumala armjad lapsed oma isa riigis, mis on rahu ja rõõm Pühas Waimus (Room. 14,17; Ilm. 21,4; 22,5).

Lõpp.

Sadhu Sundar Singh'i kuulutus. Eesti keelde H. Riwi.

wastu otfufeks tehti anda walitfufele 2-nädaline tähtaeg feisutkoha wõtmiseks „50 ha seaduse“ suhtes (nimetame seda seadust lühidalt nii). Oles seaduseeelnõu antud walitfufele määramata aja peale, poleks olnud kõiti neid wapustusi ja waenu kiriku wastu. Nii siis oli tõõerakond meelitaja, asunikkude rühm langeja ja D. Liigandi kututaja. Igatahes on rahwaerakond D. Liigandi laudu ja teiseft küljest kirikumaade-sõbralikkude artikkeliga „Postimehe“ weergudel mänginud osa, millele lahked lugejad ise andku nime. Muidu arwatatfe, et neis ribadef on midagi sihilikku.

Mis puutub muudesse erakondadesse, siis toetafid kirikut wenelane Baranin, kaks sakslast ja põllumehed. Ra rahwaerakond toetas riigikogu täisloosolekul triftlasti.

Wõitlused ei ole ammuugi lõpnud. Läheb weel aastaid möõda. Ei saa enam uskuda neid, kes ütlemad: kristlikkude aadete laitsel riigikogus pole enam alust, sest kõit on lõpule jõudnud. Oleme üle elanud suure pettumuse. See õpetab.

Mis puutub weel eriti põllumeestefse, siis wõime öelda, et mõned pinemused, mis olid nende ja triftliku rahwaerakonna wahel, on latunud. Põllumehed tunistawad triftl. rahwaerakonna ifeseiswat olemasõigust, nii et mõlema rühma wahel walitfub praegu ufalbus ja wastastikkune arusaamine. Sama wahelkord on ka suurema osa rahwaerakonna ja triftlaste wahel, kuigi lugupeetud rahwaerakonna tegelafed kiriku wastu küll ialgi ifeõiranis „soojaks“ ei lähe.

Ufunitud püüawad feletada, et nende nõue ei olewat kirikuwaenuline, waid ta põhjenewat walijate ja kongressi otfufele. Kuid näib, et fel rühmal puudub weel poliitiline wilumus ja ettenõgemine.

Kristlik rahwaerakond püüdis kirikumaade asjus olla wifa ja tark. Ta andis armuadra maade asjus järele. Neid on Saaremaal kuni 2000 ha. Erakond lootis, et afunitud siis walmis on järele andma 25 ha suhtes, mida nad 75 hektaarist maha wõtsid. Kõtku teeks see umbes 4000 ha. Kõtkulepet ei faadud. Wiimaks oli triftl. rahwaerakond nõus, et ainult neilt kogubustelt wõetaks 25 ha põllumaad, kellele maa pole weel eraldatud. Sellekohase seaduseelnõu andsid siis e. r. K. Tamm, W. Wesfart (põllumehed) ja J. Westholm, A. Tõllassep (rahwaerakondlastef). Ka see ei olnud afunitkudele wastuwõetaw.

Nii testab siis meil faagi jagamine edasi, mis takistab, et riik wiimaks ometi jääks feisma püfiwa seadusandluse alufele.

Mis puutub teistefse ufuelu küsimustefse, siis on selge, et wõitlus kes. tab edasi. Arwamine, et kristlikkude aadete laitsjad olevat riigikogus oma töö teinud, on tühi jutt!

†+†.

Legend Franzistufest.

(3. järg.)

Seda nähes imestafid kodanikud wäga. Silmapilgu jookful teadis terve linn seda uubist, mispärast ka terve rahwas, mees ja naine, suur ja wäike, noor ja wana turuplatfite rändas, et hunti püha Franzistufesega

näha. Kui kõit rahwas koos oli, tõufis püha Franzistus üles, et neile jutlustada, ja ütles muu seas, kuidas Sumal farnaseid asju ja kannatust nende patude pärastf sündida lubab; ja kui mitu korda hirmsam põrgutuli olla, mis igawene on hukkamõistetuile, kui hundi wiha, kes ainult ihu surmata wõiwat. Kuidas tuleks põrguneelu karta, kui wäikesse looma kurt juba niisugust hulka hirmus ja kartuses hoiab! „Põõrake siis, armsad, Sumala poole ja lahetsge omi patte; ja Sumal päästab teid hundist selles elus ja põrgutulest tulewases elus.“

Kui püha Franzistus jutluse oli lõpetanud, ütles tema: „Ruulge, minu wennad; wend hunt, kes teie ees feisab, on minule lubanud ja oma sõna annud teiega rahu pidada ja teile mitte lahju sünnitada; teie aga lubate temale iga päew seda anda, mida tema tarwitab. Ja mina olen läemees, et tema seda rahulubabust wankumata peab.“

Selle peale lubas terve rahwas ühel häälel tema eest korralikult hoolt kanda. Siis ütles püha Franzistus hundile kõige rahwa ees: „Ja sina, wend hunt, kas lubad sa neile rahu sel wiisil pidada, et sa häda ei tee ei inimesele ega loomale, ega ka muule olewufele?“ Ja hunt pöõwitas ja alandas pead; ja leha, faba ja lõrwade tafaaste liigutustega kinnitas ta, nii hästi kui tema suutis, et tema kõike täpselt pidada tahab. Selle peale ütles püha Franzistus: „Wend hunt, nii kuidas sa wärawa ees mulle truuduspandi andsid, nii tahan mina, et sa seda ka terve rahwa ees teeksid ja et sa mind minu lubaduse ja wastutuse eest mitte häbisfe langeda ei lafeks.“ Selle peale tõstis hunt läpa üles ja pani selle püha Franzistufele kätte.

Selle üle ja eelpool kirjeldatud sündmuste pärastf oli terves rahwas niisugune rõõm ja imetlemine tõusnud, nii püha mehe jumalameelepärastfe kui ka ime uudise ja rahu üle hundiga, et kõit taewa poole hüüdsid tänu ja kiitust Sumalale, et tema neile püha Franzistufele oli faatnud, kes neid oma teenusega hirmsa metslooma kurgu eest oli päästnud.

Selle peale elas hunt weel kaks aastat Angabios; wagusti läts ta ufkest ufkeni ilma kellegile lahju sünnitamata ja kellegilt lahju kannatamata, lahkest sõõtsid inimesed teda; ja kui tema nii õues ehk majades ümber jookkis, ei sündinud ialgi, et ükski koer tema peale oles haukunud. Lõpuks, kaks aasta pärastf, furi wend hunt wanadusest. Selle üle olid kodanikud wäga kurbad; sest kui nemad teda nii wagalt nägid läbi linna rändawat, tuli neil seda elawamalt püha Franzistufele woorus ja pühadus meele.

Kuidas wend Masseo pühale Franzistufele filmakirjaks ette heitis, et kõit maailm temale järele jooksta.

Kord wiibis püha Franzistus Portiunkula kloost-
ris wenna Masseoga Marignanoft, kellel suur pühadus, alandlikkus ja Sumala poolt antud kõneand oli, mispärast püha Franzistus teda wäga armastas.

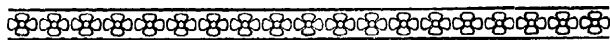
Ühel päewal tuli püha Franzistus metjast palwetamistelt koju. Metsa lagendikule wälja astudes, tuli wend Masseo, kes tema alandlikkust proowida tahtis, temale wastu ja nagu etteheitwalt temale ütles: „Miks sinule? Miks sinule? Miks sinule?“ Püha Franz wastas: „Mida tahad sa sellega ütelda?“ Wend

Massee ütles: „Ma küsin, miks just sinule terve maailm järele jookseb ja nähtavasti igauks ainult find näha, find kuulata, sinu sõna kuulda soovib? Sa ei ole nägus, ja ei ole õpetatud, ja ei ole kõrgemast seisusest; miks siis just sinule terve maailm järele jookseb?“

Rui püha Franziskus seba kuulis, sai tema sise-miselt üsna rõõmsaks, tõstis oma pale taeva poole ja seisis nii tükk aega waimus Sumala juures ära olles. Jälle tõelikkusele tulles põlwitas ta ja andis Sumalale kiitust ja tänu; siis pööras ta hõõguwa waimuga wend Massee poole ja ütles: „Tahad sa teada, miks minule? Tahad sa teada, miks minule, tahad sa teada, miks minule terve maailm järele jookseb? See on mulle kõige kõrgema Sumala filmade kaudu antud, mis igasse paika alla waatawad heade ja kurjade peale. Et nüüd need pühad filmad patuste seas fedagi ei ole näinud, kes tühihsem kui mina, wähem kõlbulik, patusem oleks olnud kui mina, ja tema terwes maailmas ei ole leidnud halwemat olewust selle imeliku töö lõpetamiseks, mida tema teha mõtles, siis on tema mind walinud, et maailma suurfugusust ja uhkust, jõudu, kaunidust ja tarkust häbiatada; et ära tuntakse, et kõik wägi ja kõik headus temalt on ja ükski olewus tema pale ees ennaft kiita ei saa. Rui teegi ennaft aga kiidab, see kiitku ennaft Issandas, kellel on au ja wägi igawesti.“

Nii fuure alandlikkusega ja palawa waimustusega antud wastuse üle kohkus wend Massee; ja temale sai wantumata tõeks, et püha Franziskuse alandlikkus wantumatu oli.

Eesti keelde Edith Rahamägi.

Wigala koguduse õpetajaks õp. S. Sürgenfon.

6. juunil s. a. otustas Wigala koguduse täiskogu ühel häälel paluda õpetajat Ferdinand Sürgenfoni Wigala koguduse õpetajaks. Õpetaja F. Sürgenfon on kutse wastu wõtnud, ja loodetawasti ajub ta oma uuele kohale juba õige pea, lahkudes haridusnõunitu kohalt, kus ta olnud 1924 aasta aprilli kuust peale.

Õpetaja F. Sürgenfon sündis Rannamõisas, Harjumaal 28. okt. 1892 a. (w. kal. j.). Õppis Tartu ülikoolis ujuteadust 1911—1916 a. Õpetaja ametisse ordineeriti Tallinna Püha-Waimu kirikus 28. mail 1917 a. Oli abiõpetajaks Keilas 1917 ja 1918 a. ja Lääne-Wigala koguduse õpetajaks 1919 a. peale, kust ta lahkus 1924 a. wastu wõttes kutset haridusnõunitu kohale. 1921 a. waliti Lääne maakonna nõukogusse, ja oli usuõpetajaks Saapfalu ühisgümnaasiumi wanemates klassides.

Martna koguduse nõukogu otsused.

21. novembril seadis Martna kog. nõukogu 1927 a. eelarwe üles. Koguduse maade planeerimise läbi kaotab kogudus oma aastastest sisetulekust umbes 10.000 marka. Seepärast peaks liikmemaks tõusma. Siiski loodab nõukogu, et wana maksuga läbi saaks, kui aga kõik koguduse liikmed oma maksud korralikult ja õigel ajal ära maksaksid. Seepärast otustas nõukogu liikmemaksu

muutmata jätta neile, kes teda kahe esimese kuu jooksul ära maksawad, kuna need, kes teda pärast 1. märtsi ära maksawad, iga kuu eest 5 marka wiivituseraha peamad maksma.

Peale selle otustas nõukogu mitmele koguduse-liikmele, kes juba rohkem kui 3 aastat ei ole laual käinud ega oma maksu kohustusi koguduse ja üldkiriku wastu täitnud, täiesti tähelepanemata jättes igal aastal neile saadetud maksu meeletulekuse, wiimseks maksu-tähtjaks määrata j. a. 30. detsembri. Rui nad kuni selle päewani oma wõlga ära ei maksa, wõi kui neil praegu wõimalik ei ole kõik maksta, ei palu wiivitust eht maksu alandamist, siis heidetakse neid koguduse registreeritud põhikirja § 44 põhjal koguduse liikmete hulgast välja, ja sellest teatatakse näärpäewal kogudusele kirikus ja antakse ka teistele kogudustele teada.

Nõukogu wiimane otsus kuulutatatakse isikutele, kelle kohta ta käib, kirjade läbi, mis neile isiklikult kätte antakse eht tähtitult saadetakse.

Paljudel koguduseliikmetel on teadmata, et registreeritud normaalpõhikirja (§ 2) järele koguduse liikmeteks loetakse kõik need isikud ühes oma lastega, kes senisest kogudusest ametlikult ei ole lahkunud. Seepärast on nad selles arwamises, et koguduse elusti eemale-hoidmine neid liikmemaksust wabastab, kuigi nad kogudusest ametlikult ei lahku. Nõukoguliikmed peaksid nüüd suguste isikute tähelepanu selle peale juhtima, et kogudusest väljaastumiskord koguduste normaalpõhikirja § 43 järele järgmine on:

„Välja astuda võib igauks wabatahtlikult, teatades sellest õpetajale eht tema asetäitjale, kus juures ta kohustatud on kõik kohustused koguduse ja kiriku wastu kuni väljaastumiseni täitma. Laste väljaastumisest kuni 16. eluaastani teatavad nende wanemad.“

G. S.

Maailma merelt.

Eestist.

Riigikogus oli 26. novembril ärew koosolek. Alunitud ühes pahema tiiwaga, 50 häält, wähenasid 40 hääle wastu kirikumaade suuruse 25 ha wõrra. Peeti ägedaid kõnesid kiriku poolt (Seemant, Pääs), tehti ettepanekuid kristlaste poolt (Uuniko, Raudepp), kõnelsti ägedasti kiriku wastu (Uunderkopp, Gustawson j. t.). Selle järele tõstis riigivanem usaldusetiimuse üles. Walitusele awaldati usaldust 50 häälega 39 hääle wastu. Nagu kuulda kristl. rahwaerakonna ringkonnast, tahtwat suurem osa rühma kriisi edasi lükata, kuni ministeeriumid on koondatud, rahaasjandus ümber korraldatud ja mõned tähtsad riigi olude parandused läbi wiidud; kuid seaduste suhtes ja muil hääletustel jätafsid nad endale tegewuswabaduse. Olemat äärmiselt raske tekkida lasta kriisi jõulupühiks ja uueks aasteks.

Sisfemedu oli oktoobris 124 miljoni wõrra suurem kui wäljavedu, kuigi 10 kuu jooksul on rohkem wälja kui sisse weetud paarisaja miljoni wõrra.

N. Wene kaubanduslikud ettemõtted asusid meil lautusele. Nii awati Petserimaal wilja, suhkru ja soola ladusid, millest kaup müüdi odavamalt meie kauba-

hindadest, isegi odavamalt kui see piiritagustele vene-
lastele maksis. Selles süsteemis on muudugi muud
peitus. Wiist said sellest kuulda Vihtwa talumehe
ja see asjaolu õhutas ka mässule: toiduaineid jagatakse
piiri taga lahtel käel wälja ja omal on nappus. Meie
walitus astub samme, et see rahnuwahelisel luba-
matu ettemõte sealtpoolt lõpetataks.

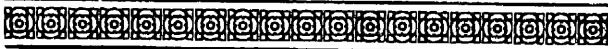
Tallinna wana „konka“ eest tuleb linnal maksta
Belgia feltfile 12 milj. marka, sest „konka“ likwi-
deeriti, kuigi sõja oludel, enne kottulepitud tähtaega.

Rahwasteliidu esitaja Sannsen, kes tuleb Ees-
tise Eesti Panga ja laenu asjus, on ise belglane ja
linn peab nähtawasti rutulises korras diendama oma
arwed.

Wäljamaalt.

N. Wene tegelane Leonid Krasfin, saadik Lon-
donis, furi südamerahandusse. Krasfin oli kauban-
dusteadlane ja diplomaat. Tuleb oletada, et ta rah-
wuse poolest on wenelane.

Soomes lahtus walitus arupärimise puhul
sõjavarustuse asjus. 27. nov. juhtus Soome lennu-
wäes suur õnnetus: kaks weelennukit põrkasid lennul
kottu, üks lennuk sõitis tagant teise otsa, tekkis plah-
watus ja tuli; mõlemad lennukid kukkusid põledes
ja purunesid lõpulikult. 4 noort lendurit leidsid surma.

Kiriku elu.

Korjandus Briti ja Wäljamaa Piibliselti hääts.

Briti ja Wäljamaa Piibliselti komitee Londonis
on pööranud kõikide kristlaste poole oma rahalises
tiisitusel.

Konfistooriumile esitatud andmete järele on seltsi
tegewuse aasta lõpul 31. märtsil 1926 a. puudujääk
kogusummas 34.825 naelsterlingi. Komitee tarvitab
tähelepanel aastal oma üleilmilise tegewuse peale
450.000 naela. Briti ja Wäljamaa Piibliselti on
aastakümnete jooksul ka Eesti rahwale trükkunud ehk
ostnud wäljalootamisel 55.968 piibelt, 194.437 uut
Testamenti ja 45.250 üffituid piiblijagusi.

Briti ja Wäljamaa Piibliselti sekretäri W. J.
Wifemani soovil on seltsi esitaja Eestis pööranud
palwega konfistooriumi poole, et Eesti Ewange-
liumi Luteri usu kirikutes detsembri kuu esi-
mesel pühapäeval korjandus toime pandaks.
Konfistooriumi üldkogu on otsustanud korjandusi omalt
poolt soowitada.

Detsembri kuu esimene pühapäew nimetatakse
Piibli pühapäewaks, millal üle maailma kõiki-
des Ewangeeliumi usu kirikutes Briti ja Wäljamaa
Piibliselti korjandusi toime pannakse.

Ülemaade Restkassa seisukorrast:

Sisse tulnud on 1. kuni 20. novembrini s. a.:

1926 a. Restkassa maksu:	Ambla kog. 10.000 mt.
Suuru kog. 10.000 mt.,	Ridala kog. 3000 mt.,
Sageri kog. 10.000 mt.,	Sartu Pauluse kog. 10.000 mt.,
Rambja kog. 8000 mt.,	Rapla kog. 7000 mt.,
Waiwara kog. 2000 mt.,	Põide kog. 2000 mt.,
Süri kog. 15.000 mt.,	Sartu Ülitooli kog. 3000 mt.,
Sarju Saani kog. 9980 mt.	

1925 a. Restkassa maksu: Wõnnu kog. 3000 mt.,
Rambja kog. 4000 mt., Rapla kog. 20.700 mt., Süri kog.
5000 mt., Sarju Saani kog. 4000 mt.

1924 a. Restkassa maksu: Rambja kog. 2000 mt.,
Sarju Saani kog. 150 mt.

1923 a. Restkassa maksu: Rambja kog. 2000 mt.,
Sarju Saani kog. 150 mt.

1922 a. Restkassa maksu: Rambja kog. 1000 mt.,
Sarju Saani kog. 10 mt.

Korjandusi ja annetusi Restkassa heaks: Ridala kog. 43 mt.,
Põide kog. 542 mt., Tallinna Pauluse kog. 600 mt., Walga
Peetri kog. 234 mt., Wõnnu kog. 278 mt., Balti kog.
327 mt., Martna kog. 200 mt.

Spetajatelt ja tõsitelt on 25% maksu arwel Restkassasse
sisse makstud 7900 mt. Kottu 142.524 marka.

Wälja makstud on 1. kuni 20. novembrini s. a.:
Sifemisiõni seltsile toetust 30.000 mt., Konfistooriumi
ülitpidamiseks 87.500 mt. Kottu 117.500 mt.

Seda ja teist.

Suurim orel ilmas.

G. F. Steinmayeri orelitehases Dettingenis ehitat-
akse praegu Pasauf toomkirikule uut orelit, mis suuri-
maks terwe ilmas kujuneb. Terwe orel koosneb wiieft
iseseiswast orelist, millel orel üffitult ja ka kõiki ühenda-
tult pea elektri mängupulbist võib mängida. —

Üffitorelid on järgmised:

1. Peaorel — kolme manuaali, pedaali ja 103
registriga.

2. Epistilorel, mis nende päewade sees üles seati
ja jumalateenistustel juba tarvitakse. Sellel orelil on
erilise konstruktsiooniga pneumaatiline mängupult, kaks
manuaali, pedaali ja 26 registrit, mis pea mängupulti
esimesse ja teise manuaali on üle toodud.

3. Ewangeeliumiorel — 23 registriga — mida pea
mängupuldi neljandal manuaalil ja pedaalis mängitakse.

4. Rooriorel. Sellel orelil on oma elektri mängu-
pult, kaks manuaali, pedaali ja 19 registrit. Pea
mängupulbist võib seda orelit kolmandal ja ka neljan-
dal manuaalil mängida.

5. Raugeorel, mis kirikulaele asetatakse ja mida
tooriorel mängupulbist ja pea mängupuldi wiinal
manuaalil ja pedaalis võib mängida. — Roorioreli
wiitel manuaalil ja pedaalis on ühtekokku 200 registrit
ning umbes 16,000 wilet.

Wõrreldes seda hiigla orelit meie kodumaa suu-
rema — mõõdunud kewadel ehitatud Tartu Ülitooli
kiriku oreliga, — millel 3 manuaali, pedaali, 52 heli-
sewat registrit, 48 mitmesuguseid mänguabinu ja
3041 wilet on — näeme, et see hiiglaorel Ülitooli
kiriku orelist umbes wiis korda suurem on. Kui palju
ta maksmat läheb, selgub alles siis, kui ta lõpulikult
walmis on.

G. F. Steinmayeri orelitehast peetakse praegu
ühels paremaks Saksamaal. P. Ilwes.

Roguduste õpetajatele.

Konfistoorium soowitab detsembri kuu esi-
mesel pühapäeval kirikutes korjandusi toime
panna Briti ja Wäljamaa Piibliselti heaks.
Konfistoorium.

Tallinnas,
26. nov. 1926 a.

„Eesti Kirik“

tahab oma IV aastapäigul 1927 aastal

Eesti ev.-lut. usu waba rahwafiriku ülesehitamiseks ja sihtide tättewõit-
miseks endiselt wäsimata wõidelda.

„Eesti Kirikus“ ilmub uuel aastal jooneall huiwitawaid usulis-kõlblise
sifuga jutustusi.

Tellimishind: aastas postiga 250 mrf., postita 225 mrf., poolaastas postiga 125 mrf.,
postita 115 mrf., weerandaastas postiga 65 mrf., postita 60 mrf., wälja-
maale 425 mrf. aastas. Üksiku numbri hind 5 mrf.

„Eesti Kiriku“ sõbrad, koguge ajakirjale rohkel armul uusi luge-
jaid ja toetajaid!

„Eesti Kiriku“ toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Kiriku t. 8; tegewa
toimetaja aadress: Jüri kirik, Rae ag.

Rogudused, paigutage oma kuulutused „Eesti Kiriku!“

„Eesti Kirikuga“ ühes ilmub ametlik „Kiriku Teataja“

„Eesti Kiriku“ tellimiste wastuwõtmine uueks aastaks on awatud.

Reffkassa ladus on müügil

„Eesti Ewangeeliumi Luteri usu Waba Rahwa-
kirik Wabas Gestis“

prof. Dr. H. B. Rahamägi.

Raamatu hind 75 mk., õpetajatele, raamatu-
kauplustele ja jällemüüjatele 60 marga eest.

Rauniks jõulupühade kingiks

on: Usupuhastuse juubeli album:

„Usupuhastus eestlaste maal“

ja Luteri elulugu

„Martin Luter“.

Need raamatud on müügil Tallinnas Reffkassa
ladus Konfistooriumis ja Tartus Reffkassa
abiladus J. Matto raamatukaupluses.

Album maksab üfsikult 250 mk., 10 eht enam kor-
raga ostes 175 mk. efs. „Martin Luter“ — üfsikult
25 mk., 50 eht enam korraga ostes 20 mk. efs.

Tallinnas müüwad neid raamatuid: „Päe-
walehe“, „Rahwailikooli“, R./m. Pihlatas ja P.,
Ploompuu, A. Reisermanni, Ferd. Wasjermanni ja
Kluge & Ströhm raamatukauplused, misjonär M.
Saar ja Rüütli tän. 13 — õpetajate raamatukauplus.

Pärnus on nad müügil D. A. „Liit“ raamatu-
kaupluses.

Reffkassa ladudest on veel saada

„Waimulikud laulud“

hinnaga üfsikult 100 mk. efs., jällemüüjatele ja õpetajatele à 75 mk. efs.

Postkaardid wastufega

kirikutähtede tellimiseks

2 mk. tükk.

Tellimisi wõtaw wastu praost G. Haller — Martnas.

End. Wõru praostkonna raamatuladu nimestik.

1. „Muusika-lisa“ agenda tarwis, Tartus 1900.
2. M. Lipp: „Kriiskliku kiriku lugu.“ Tallinnas 1892.
3. J. Kennit: „Pea kinni, mis sul on.“ Leerilastele. Tartus 1902.
4. M. Jürmann: „Räsujutlused.“ Sumala kümme lasku. Pärnus 1901.
5. F. Ederberg: „Lutheruse pühade jutlused.“ Tartus 1899.
6. Aug. Doll: „Õndsia Lutheruse kahelksa kirja, mis ta Riiga, Tartu ja Tallinna saatnud.“ Riias 1883.
7. „Sõnumed Sumala riigi tõõst Siisraelis“ nr. 1. Tartus 1895.

Need raamatud on saadawal Tartus J. Matto raamatukaupluses Wene uul. nr. 2, otse Wabaduse silla otsas teisel pool Emajõe. Palun õpetajaid ja kõf-
rid neid sealt nimelt leerilastele tintimiseks tellida. Meie müüme neid üllodawalt, et raamatuladu likwideerida.

Walga praost F. Ederberg.